

Enoycl.
741

General. Erudit. 6.02.

365.

Ars Memoriae,
Seu potius Reminiscentiae:

NOVA, EAQVE
MAXIME PERSPICUA
METHODO, PER LOCA ET
IMAGINES, AC PER NOTAS ET
figuras, in manibus positas,
tradita & explicata:

Authore

HIERONYMO MARAFIOTO
Polistinesi Calabro,
Theologo.

*Opus sanè, cùm jucundissimum, tum inprimis, pro-
pter admirabiles, ac planè incredibiles effectus,
quos ad tenacem atque expeditum memoria ca-
ptum acquirendum & conservandum, producit,
omnibus cujuscunq; status aut conditionis homini-
bus, præcipuè verò literarum studiosis, Oratoribus,
Verbi Dei Concionatoribus, Jurisperitis, atque iis,
qui ad Doctoratus apicem ascendere satagunt, ma-
ximè utile & necessarium.*

FRANCOFVRTI,
Per Ioachimum Bratheringium.

MDCII.

M. Ant. Sabellicus.

MEmoriâ, secundum rationem, nil Deus
dedit homini sanctius, nil utilius, & ad
eruditionem aptius. Est hæc THESAURVS
DISCIPLINARVM OMNIVM, ARTIVM-
QVE, studio & labore quæsitarum, CVSTOS
FIDELISSIMA. Aliquid certè vidit sapiens
Poëta, qui MVSARVM MEMORIAM dixit
MATREM: nec minùs prudens, qui Lethen,
huic contrariam apud inferos statuit. Con-
stat id bonum naturæ beneficio: augetur ta-
men & excolitur arte.

ILLVSTR. D. D. BAL-
THASSARI MILANO, SAN-
CTI GEORGII MARCHIONI AM-
plissimo, ac Polistinensium
Domino benignis-
simo.

Hieronimus Marafiotus, S. P. D.

A M diu cogitanti mihi (Il-
lustriss. Domine) quib. me-
diis, quibusvè munusculis,
ex amplissimo gratiarū tua-
rum cumulo, aliquid pro
meo excerperē munimine, excerptum-
que veluti umbraculum ab æstu, tegu-
mentumque à turbine, & pluviâ, mihi
servarem, in illud prorupit animus an-
helans: da quod datum accipientis ani-
munum delectat, & cape quod captum ali-

A 2 quando

F P I S T O L A

quando valet expellere mœrorē. Quod quidem fati meæ devotioni erga te cōvenit. Quid enim jucundius? quid dulcius? quidve delectabilius, tanto viro, paupercula manus mea valet exhibere? nisi id, per quod accipientis animum præsentī posse lætari? Novi siquidem altissimi ingenii tui acumen, novi & quāta sint animi tui in virtutibus oblectamenta dulcissima: quòd nempe haud ita floribus delectantur apes, fluviorum irriguis prata lætantur, sylvarum umbris congratulantur aves, & scientiarum studiis concrefcunt oblectamenta viri prudentis, ut animi tui culmen in acutissimis sciētiarum speculationibus jucundatur, dilatatur, & inardescit. Nec miror equidem; nā qualia sunt frugum femina, talia evadunt renascentia germina. Quis unquam Illustrissimi (bonæ memorię) patris tui Iacobi virtutes, laudes, & præconia, modulatis canentium vocibus, & carminum lyris, tubisque sonantibus, vix ad minimum, sæculis nostris,

stris,

DEDICATORIA.

stris, decantare sufficiat? cui corporis doctes completæ, animi virtutes plurimæ, & ad scientiarum speculationes intellectus exuberant. Hinc, cum jam ille radix extiterit, tu verò germen ejus delectabile, quid mirum, si tanta promptitudine, ad quodcunque scibile animo inclinaris, delectaris, & gliscis? Laudet Homerus Achillem, concinat Virgilius Æneam, extollat Curtius Alexandrum, commendet Livius Scipionem, canant & cæteri quos armorum vanus fulgor extollit: nam ipse scientiarum uberibus infixos, virtutumque semina plenis calathis legentes, vocibus personare, scriptisque commendare conabor. Quorū te priorem pronuncio, quē præ cæteris excellentiorē prænosco. Eò .n. est adolescentiæ tuæ indolis inter alios clarior, quò inter prudentes viros æstimatur rarior. Et eò ad adipiscēdas sciētias aptior, quò & ingenio prōptior, & amoris igniculo ad capeffendū flagrātior. His igitur ita de te animo meo infixis permanēti-

A 3 bus,

E P I S T O L A

bus, ut benignitatis tuæ ipse particeps
 inveniatur, ut tuarū gratiarum umbracu-
 lis protegar, atq; ut foelicioꝛibus auris
 meam dicar in futurum protendere vi-
 tam: munusculum hoc offerre decrevi,
 quo & dantis animus agnoscat, & ac-
 cipientis mens jucundaretur. Manus
 quidem est, quam organū organorum
 corporis priscis vocitare complacuit:
 nunc autem organum, quo mens ad e-
 jus opera promptior evadat, nuncupare
 licebit. Scriptū est enim apud Salomo-
 nis Ecclesiasten: Manum suam aperuit
 inopi, & palmas suas extendit ad paupe-
 rem. Quod satis aptatū credimus theo-
 rema in hoc opusculo, quod de Arte
 Reminiscentiæ inscribere duxi. Nam &
multi inopes sunt non mente, sed usu
mentis, multiq̄ue pauperes non loquu-
tione, sed prompta facultate loquendi,
 pro quibus manum hanc aperire decre-
 vi, simul & palmas. Vbi quibusdam fi-
 gurarum obfignationibus, pauperes &
 inopes, laudandi nomē Domini prom-
 ptitu-

DEDICATORIA.

ptitudinem acquirant. Verùm quæ germina terra sterilis dabit? aut quos grossos arbor infructuosa parturiet? cū jam parcemia in prōptu est: nemo dat, quod non habet: sic ipse, quam manum inopi aperire valeo, qui & omni sum circū paupertate ditatus? Aperias ergo tu, Illustrissime Domine, hujusmodi artis Reminiscentiæ manum, ob id enim sub foelicissimis nominis tui auspiciis illam typis mādare curavi, ut sub tuarum manuum benignissima protectione, & pauperes suscipiant, quod optāt, & ipse ab invidorum morsibus protegar. Cæterùm quæ tibi foelicia, & quæ tibi gloriosa, cælitus exorabo. Vale.

A 4 HIERO.

HIERONYMI

MARAFIOTI,

In Librum

De Arte Reminiscentiæ,

PROOEMIUM.

IMONIDEM ferunt, primo de Arte Reminiscentiæ opusculum compilasse, ejusque doctrinam aliis communicasse; post quem Diagoram, Aristoxenum, Aristotelem, Ciceronem, aliosque ad hæc usque tempora plurimos, cernimus circa hujusmodi artem suos exposuisse libellos. Et parùm quidem ab se invicem hujuscemodi doctores dissident, nisi quòd (meo iudicio) alia docendi methodo; verùm unus est omnium consensus, ut scilicet, priùs reperiat uniuersalis locus, in quo diversi particulares inter se aliquo signo differentes, per appositas vivorum hominum imagines, aliquid vel nutu, aut signo, aut habitu præsentantes Reminiscentiæ omnium dicendorum causare valeant. Sensatus quidem talis est reminiscentiæ modus, & eò faciliùs apprehensibilis, quòd verior illa Philosophi ostenditur propositio, quòd omnis humana cognitio in intellectu causatur à sensibus. Invenimus autem nos, & alium sensatiorē modum

dum

PROOEMIUM.

dum artis reminiscendi, in quo per objectum
semper præsens impossibile est (ut ita loquar)
memoriam falli. Nam si juxta Aristotelem 3.
de Anima, activo passivoque debite approxi-
matis, & non impeditis necessario sequitur
actio, ita objecto sensibus approximato, actio
causatur in parte intellectiva, qua facile me-
moria ad ideam entis figurati descendit con-
cipiendam, conceptamque linguæ pronun-
ciandam ministrat. Est igitur objectum, dua-
rum manuum integra præsentatio, cum suis
figuris, figurationibusque singulis quibusque
locis appositis. Mirum utiq; hoc videtur esse,
ut parva tam humana manus, parvaq; in ven-
triculis digitorum figuræ, omnium dicendo-
rum valeant reminiscenciam ministrare. Ast
ubi experientia probabitur, quod mirum ap-
parebat, facillimæ conceptionis esse videbi-
tur. Nam per notas, & figuras, quæ à nobis
in sequentibus signabuntur, haud tantum ma-
terialia entia, & nomina aliquid significantia,
quisque (licet mediocris ingenii) recitare va-
lebit: verum & dictiones penitus omnis signi-
ficationis expertes, veluti sunt articuli, pro-
nomina, interjectiones, cæteraque hujus ge-
neris quamplurima. Et quod valde mirabile
ostenditur, per hujusmodi artem recitantur
facilitate promptissima, literæ, syllabæ, nume-
ri, notæ musicales, puncta, cômata, & quod-

PROOEMIUM.

cunque humana se offert explicabile lingua. Sit autem hoc loco bonus rogandus Lector, ut quæcunque in hoc libello scripta conspexerit, legat, relegat, perlegat, & eis iterum studeat, minutiasque illas inferius à nobis notandas observet attentè: appellatur enim hæc Ars Reminiscentiæ, verum nolentibus in eam optimam habere praxin, continuumque in eam exercere laborem, & maximè in principio suæ instructionis: vocabitur ars perdendi reminiscentiæ, quin & intellectum. Vtique difficillimæ apprehensionis apparebit in principio; at cum in ea studens cœperit aliquantulum exerceri, haud tantum videbitur facilis, sed & delectabilis, & apprimè ad sui studium allicere animum. At nos utique ut difficultatis speciem amoveremus ab ea, studendi que ansam omnibus præberemus, faciliiori ordine, quo poterimus, illam enucleabimus, primum de locis, secundo de numeris, tertio de figuris, & quarto doctrinam ad artem pertinentem annotantes.

DE

DE ARTIS REMINI- SCENTIAE LOCIS.

VLIVS Camillus suae arti Remi-
niscendi locum quaerens, delectabi-
lem illam, omnibusq; curiosis intel-
lectibus theatri sui ideam reperit, quam pro
universali loco memoriae habens, particulari-
bus illam distinxit mediis, variisq; Deorum
imaginibus exornavit, ut eò promptior me-
moria fieret, quò distinctior sit locorum, &
imaginum apparentia. Alii verò hujusmodi
artis professores, priscam antiquorum philoso-
phorum sequuti doctrinam, pro universali ar-
tis loco, amphitheatra, palatia, monasteria,
& hujusmodi similia sibi elegerunt, in quibus
per angulos, januas, fenestras, ceterasq; loco-
rum differentias, particularium locorum ca-
pesserent ideam: quos cum vivorum homi-
num, tam marium, quàm foeminarum imagi-
nibus exornatos habuerint, ex illorum gestu
facilis

Univer-
falis lo-
cus ar-
tis.

facilis reminiscencia causetur. Nec nos à pri-
scorum doctorum methodis aberrantes, loca
querimus tum universalialia, tum particularia,
in quibus figura quedam cum suis imagini-
bus recitandorum ideas valeant memoria
ministrare. Sit igitur quadripartitus univer-
falis locus, qui nostris regulis conjunctus, erit,
utique unus; talisque sit amborum manuum
facies quatuor. Particularia verò loca in eis-
dem manuum faciebus, erunt ventriculi di-
gitorum, atque volarum, interius, exterius-
què consistentes: qui numerum haud exce-
dunt nonaginta duorum. Est nempe in una-
quaque manus ventriculorum numerus vi-
ginti trium, qui quater assumptus ad nona-
ginta duo ascendit. Verum hic aliquis obji-
ciet. Si omnis hujus loci ambitus, duo &
nonaginta possidet particularia loca, igitur
cum quis oraverit, aut ad populum sermonem
habuerit, nisi ad duo, & nonaginta conceptus,
vel duo, & nonaginta verba, valebit proten-
dere eloquutionem. Respondetur utique, adeò
fertilem esse hujus artis agrum, quòd per va-
ria signa à nobis inferius declaranda, multi-
plican-

Dubita-
tio.

Respon-
sio.

plicantur loca, ita ut in infinitum valeant produci. Enumerantur autem loca hæc particularia ordine suo, unum post aliud, ut infra patebit in figura numerorum. Animaduerendum est autem, quòd qui de Arte Reminiscentiæ scripserunt, voluerunt utique à dextera locorum particularium parte illam exordiri, optima siquidem ratione fulti: nam sicut dextera pars corporis expeditior fit, ad quodcunque opus exercendum, ita per dexteræ partis corporeæ decursum, expeditior evenit memoria, quia ibi inclinatio est ad percurrendum omnia promptè: hæc verò, quæ à nobis in manibus datur, à primo ventriculo pollicis sinistrae manus sumit exordium. Nam eo modo, quo in scripturis utimur, à dextro ad sinistram procedere, quod si everso fieret, inconsona literarum supputatio euaderet, ita si alio ordine, quàm à sinistris ad dexteram huius artis initium sumpserimus, inconsona, deformisq; omnino eveniret figurarum ponendarum locatio. Tentavimus nempe aliquando, ut quorundam satisfaceremus opinionibus, ab ungue pollicis dexteræ manus illam exor-

Memoria
locorum,
& ima-
ginum.

Autho-
ris.

exor-

Memoria locorum, & imaginum.

Authoris ordo.

Distancia locorum pro imaginib.

exordiri, at vel quia usum habebamus à sinistra, unde ex continuatione exercitii eramus habitum artis adepti, vel quia deterius sit ordinis initium à dextris, quàm à sinistris, unde meliorem ordinem experti sumus, vel alia sit quaecunque causa, per dexterinum ordinem non possumus proficere. Cùm ergò reminiscentia artem quis addiscere cupierit, accepto universali loco, videlicet palatio, domo, similique, ubi per aliquas differentias angulorum, columnarum, & similium, optimum est initium, à dextris, locorum ordinem incipere: in hac autem, quæ in manibus à nobis traditur, sit ordinis initium à sinistris, ut superius diximus, & infra clarioribus exemplis ostendemus. Circa distantias verò locorum particularium eligendas, variè sunt opinati doctores, qui hujusmodi artem per imagines edocuerunt: etenim sufficere dixerunt aliqui, tantùm quinque distantia pedes ab uno loco ad alium, alij dixerunt octo, alij sexdecim: sed cùm in nostræ juventutis initio tali uteremur arte, distantiam locorum juxta tales mensuras attentè observari debere, ni-

re, ni-

re, nihil, seu parùm proficere experti sumus, eò quòd diversitas locorum, per signa columnarum, angulorum, fenestrarum, & similia facillimè presentatur memoria, potiùs per suas differentias, quàm per debitam loci distantiam. Nam si imago una locatur in angulo janua, exteriori, scilicet, parte, potest & altera imago in interiori ejusdem janua parte collocari, sic ut videantur imagines sibi invicem aversa, tantùm per intermedij parietis distantiam, talesquè imagines memoria objiciuntur perfectissimè, ut satis liceat cuique experimèto comprobari. Ex quo patet distantiam tantùm locorum observari debere: non autem in tanta commensuratione distantiam. Dicam utique ubi locorum distantia observanda necessariò evenit: scilicet, cum in longitudine nimia alicujus parietis, ubi neque angulus, neque columna, neque aliud quippiam signum adest, locanda sunt, verbi gratia, tres imagines, aut quatuor, in tali casu observabis, ut sint distantes loci imaginum ad minus sexdecim pedibus, ne fortassè nimia imaginum vicinitas memoriam confunderet:

Differè-
tia loco-
rum suf-
ficiunt
pro di-
stinctio-
ne ma-
gis, quàm
distan-
tia.

ret:

Distan-
tia lo-
corum
manus.

ret: n. mhi loci, qui sensatim distantes videntur, in ideam viciniorese se præbent: & si pro talibus imaginibus locandis signa locorum deficiunt, sunt fingenda, vel in pariete carbone notanda, veluti columna, corona, avis, & simile quodcunque. Hæc igitur doctrina bene observanda est in locis, ubi imagines collocandæ accidunt. Distantia autem locorum, qui in manibus consistunt, tot quidem caret observationibus: etenim inter locum, & locum nullum datur aliud spacium, nisi lineæ ille juncturarum, illas adinvicem distinguentes: & ita fit, ut in quolibet digito interius exteriusque considerato, octo reperiuntur particulares loci. In volis etiam eorumque posticis, distinctio locorum facillimè noscenda se offert, tum ob lineas, tum ob distinctionem figurarum ibi consistentium. Habes ergò ex his exactam locorum artis reminiscentiæ notitiam.

DE QVA-

DE QUALITATIBVS locorum artis.

MAGIS evenit in Arte Reminiscentiæ per loca, & imagines inventa, qualitas locorum observanda, quàm aliud quodcunque. Siquidem fugitavèrè sapè prisci artis institutores loca nimis lucida, eò quòd, vel nimiam luce memoria fit imbecillus, sicut oculus ad lumen solis, vel ad albedinem nivis: aut nimiam luce superfusa, omnes simul imagines videt, confunditurquè. evadendi fuit etiam mos sapissimè loca nimia obscuritate confecta. Nam talis est idea tenebricosi loci apud memoriam, qualis tenebra corporalis oculos ne videant offuscans. Si namque apertioribus oculis, etiam in die, vix in obscuris consistentia cernuntur, quomodo poterit memoria in obscuris positarum imaginum sibi causare ideas? rectè ergò loca elegerunt, nec nimis lucida, nec nimis obscura. Dicam autem, quod sentio pro temperamento obscurorum, lucidorumquè locorum, sicut nempe figenda sunt signa pro locorum differentiis, ubi verè differentie

Locorū
qualitas
observā-
da.

Nimis
obscura,
& nimis
lucida
loca, quo
modo
tempe-
rantur.

B

rentie

rentia non adsunt; sic fingenda sunt aliqua,
quæ lucida nimis aliquo modo obscurent, & ob-
scura nimis aliquo modo illuminent. Cum igitur
 in atrio, nimis solaribus radiis referto, lo-
 canda sunt imagines, ne nimiam luce memoria
 confundatur, finge tibi umbraculum, univer-
 sum atrium contegens, & sic habitæ solis re-
 missa luce, distinctionem imaginum habebis
 perfectissimam. Si verò contigerit in aliqua-
 liter obscuro loco, imagines debere locari, ut
 memoria facilius ideam capiat, finge tibi ignem
 in medio ardentem, cujus beneficio luminis
 imagines facillimè conspiciuntur. Hæc optime
 observari debent in reminiscencia, quæ per
 imagines adipiscenda se offert. Tot autem lo-
 corum qualitates in manibus minimè sunt ob-
 servanda, cum nimiam familiaritate innotescunt:
 & ideo haud alia accidit observanda
 qualitas, nisi quòd tantum spacium debent occu-
 pare figuræ illæ, quæ in ventriculis digitorum,
 & posticis eorum locantur, quantum & illæ,
 quæ in ventriculis volarum, & posticis eorum
 consistunt, & e converso: quod quidem infra
 per exempla patebit.

DE FL.

DE FIGVRIS ARTIS, ET
 qualitatibus earum, & de exerci-
 tio addiscentis cir-
 ca illas.

SICVT in hac nostra reminiscendi arte fi-
 guris utimur, ita & prisci auctores, quos
 sequuti neoterici, usi sunt imaginibus, quas
vivas, & notissimas esse oportere docuerunt,
ac etiam inter se differentes, nō tantum sexu,
& atate, verum & habitu, ac exercitio vitæ. Imagi-
nū lo-
canda-
rū dif-
ferētiæ.
 Hinc puto haud rectè dixisse eos, qui in arte
 dixerunt imagines omninò nudas, & a versâ
 facie debere locari. Si etenim nuda sint imagi-
 nes, earum differentia videri nequeunt: pona-
 tur scilicet, quòd sint Ioannes, & Antonius e-
 jusdē atatis, pubertatisq̄, si nuda sunt imagi-
 nes eorum, disparitas inter eos, vix per ideam
 reminiscētia discerni potest: idem evenit, si
 duæ locantur puella virgines, vel duæ matronæ
 ejusdem atatis, & corporeitatis, vel duo pue-
 ri, inter quos licet sit aliqua intermedia perso-
 na, illos distinguens, vel puellas, aut matronas
 ab invicem separans: tamen ipsarum nuditate

B a memo-

memoria confunditur: fit etiam, ut si imagi-
 nes illae non sint viva, & ignotorum homi-
 num, ignotarumque mulierum, memoria,
 vel ignotas non noscat, vel fato extinctas
 non videat. Locentur ergo in particularibus
locis imagines viuorum hominum, ac mulie-
rum, sintque omnes ex notissimis, amicissimis,
ac penè ex familiarioribus, ut fiat memoria
promptior: accidit enim ut retardetur memo-
 ria quandoque in recitando, ob defectum in-
 dispositionis locorum, vel non assueta cog-
 nitionis imaginum. Quòd si aliquis instat: Non
 valens tot amicos, & notos habere, quomodo
 perveniet ad studium artis, quando multitu-
 do locorum, & imaginum ei necessaria est?
 dicam illum oportere civitatem percurrere,
 & juvenes inspiciat, puellasque quas formo-
 sissimas aestimaverit, diligenter contem-
 ple- tur, & sufficit si tantum semet eas loqui au-
 dierit, vel ridere viderit, aut deambulare
 conspexerit, ut possit corporis motus, gestus-
 que notare: tales enim postea per frequenta-
 tionem artis notissima fient, eruntque apud
 memoriam, presentantes quodcunque presen-
 tabile.

Quæ i-
 maginū
 notitia
 necessa-
 ria sit.

tabile. Sint etiam nuda imagines, non nuditate corporis, sed nuditate gestus, & figurationis, ut valeant figuratione, & gestu semper indui necessario, pro reminiscentiæ idea. Et si hoc sensu prisci doctores de nuditate loquuti sunt imaginum, eos rectè dixisse fatendum est. Oportet etiam ut in locis suis sint imagines erectè stantes, nil curvæ, vultu demisso, manibus junctis, ut nihil præsentent, nisi ad tempus, (ut infra dicemus) & facie versus memoriæ artificem: si etenim a versis faciebus starent ad parietem, utique artifex non posset eas statim cognoscere, nisi eas vocaret, ut verterentur, & per motum imaginis fortasse oblivisceretur memoria, quia tunc motum videns, amittit significationis positæ ideam. Hinc majores nostri dixerunt imagines ab aliis mobiles, & ex seipsis, motivas debere esse, ut motu, gestu, nutuquæ aliquid in mente artificis imprimant. His igitur conditionibus exornatæ imagines, admirabilem reminiscendi ansam ministrant, apud eos, qui reminiscendi artem per loca, & imagines acquirere satagunt. At artis figura, quæ in ma-

Imagi-
nes qua-
modo
situan-
dæ.

Nume-
rus fi-
gurarū
artis.

Figura-
rum ar-
tis no-
mina.

nibus sunt, tot prædictis conditionibus carere comperimus, aliquas tantum necessario sustententes. Sunt ergo hujus artis figuræ numero viginti tres, ad numerum literarum alphabeti: & tribus, atque viginti locantur locis, in unaquaque ambarum manuum facie. Differunt inter se figuratione, situ, & ordine, quarum nomina juxta proprietatem figurationis, hæc sunt. Figura prima dimidio orbe cæsa, luna vocatur, secunda, circulus, tertia, triangulus, quarta, annulus, quinta, circulus cornutus, eo quod duo cornua in una parte habet, sexta quadrangulus, septima semicirculus, octava pi græcum, nona arcus, decima figura ovalis, undecima basis jonica, duodecima, valis plana, tertiadecima, figura vasis, quartadecima, litera G. majuscula, quintadecima, litera D. majuscula, sextadecima, circulus incisus, decimasextima, scutum regale, decima octava litera P. majuscula, decimanona, circulus super basim, vicesima, pyramis obtusa, vicesima prima, ypsilon, vicesima secunda, anguis, & vicesima tertia, Q. litera majuscula. His certe nominibus placuit appellare figuras, ut sic valeant

leant

leant per propria nomina discerni. Discernuntur etiam ab invicem propria specierum diversitate. Nam unaquaque, altera, ab altera specie differt, ut intuenti apertissimè patet. Sunt & aliæ due differentia, altera secundum situm, & altera secundum ordinem. Situ quidem differunt, pro quanto ipsarum quadam in ventriculis digitorum ponuntur, & posticis eorum, & aliqua in volis manuum, eorumque oppositis regionibus. Differunt etiam ordine, quia prima luna, ponitur in primo ventriculo pollicis sinistrae manus, secunda luna ponitur in ungue auricularis sinistrae manus, tertia luna sistitur in ungue pollicis manus dexterae, & quarta luna locatur in ejusdem manus ventriculo auricularis, post lunam verò ceterarum figurarum ordo servatur dissimilis: pro quo sit regula hæc universalis, quacunque exceptione amota, ut figura quævis quatuor occupet locellos: hæc scilicet dissimilitudine, ut si in manu sinistra intrinsicus figurata, à ventriculo pollicis incipiendo, figurarum ordo descendit ad volam, & à vola elevatur usque ad auricularis ventriculum,

Figurarum artis differentia.

Regula universalis pro situ figurarum.

B 4 inte-

interiori tamen ejusdem manus parte initium fit ab ungue anularis, usque ad unguem pollicis. Cùm autem ad dexteram accesseris, ab ungue pollicis figura descēdunt ad oppositum velle, & ascensum habent usque ad unguem anularis ejusdem manus; cùm autem in interiori facie ejusdem manus intraveris, lunam locabis in ventriculo auricularis, & eodem quo processisti ordine, in exteriori facie sinistra manus, procedes in interiori dextera. Hæc omnia subjectæ figuræ apertissimè indicabunt. Quantum verò spectat ad exercitium addiscentis, aperiam: nam juxta philosophicum illud, videlicet, quòd ex frequentatis actibus, acquiritur habitus: est animadvertendum, quòd plures requiruntur in hac arte actus prævij, ut possit de facili habitus adipisci. Unde & majores nostri in ea reminiscendi arte, qua per loca fit, & imagines, propterea imagines illas in planis constituerunt locis, & infimis, ut possint faciliùs videri, vocari, & tangi, quandocunque in eis hoc fieri oportuerit. Atque ut perfectiùs de propositis imaginibus reminiscantiam haberent, differentias, distinctiones.

Alia circa
cūstania
loci
obser-
vanda.

Etiones.

ditionesquè in ordinibus personarum constituerunt. Personarum igitur differentias, distinctionesquè dicimus attendendas, hoc ordine, videlicet, ex familiaritate, ex sexu, ex ætate, ex nobilitate, ex dignitate, ex virtute, ex officio, ac ex quovis hujuscemodi simili. Ex familiaritate sic, ut primo loco personam tibi magis dilectam ponas, quia hæc magis objicitur mentis oculis, sitquè talis, aut pater, aut mater, aut soror, aut frater, aut uxor, vel puella pulcherrima, quam perditissimo amore prosequaris: hæc enim vim habet maximam primò mentis oculis præsentare ideam. Constituta ergò hac in primo loco, advenit secunda locanda persona, in qua sexus differentia consideranda est, ut si in primo loco marem posuisti, in secundo fœminam, & e converso, scilicet, si in primo loco fœminam locasti. In secundo marem locare debes. Tertio loco consideranda est ætas sic, ut si præcedenti loco posuisti senem, in sequenti ponas adolescentulum, vel puerum. Quarto loco consideranda est nobilitas, ut si adolescens, vel puer, quem posuisti tertio loco, fuit infimæ conditionis, in

Imagi-
nū con-
ditiones
& ordo.

A S sequen-

sequenti, scilicet, quarto ponas virum nobi-
 lem, ex præclarioribus civitatis. Quinto lo-
 co est attendenda dignitas, ut si quarto loco se-
 cularem hominem posuisti, in quinto Episco-
 pum, aut Religiosum aliquem ponere tenea-
 ris. Sexto loco est attendenda virtus, ut scili-
 cet, tali loco ponas doctorem, vel musicum, aut
 quempiam talium. Et septimo loco considera-
 tur officium, seu artis exercitium, ut tali loco
 ponas aratorem, aut pastorem, vel talium
 quemvis, quibus suo ordine positus, redeas
 ad positionem sequentium personarum, ut su-
 præ, semper hoc animadvertendo, ut primo
 quoque loco post cæterarum personarum locatio-
 nem, sit unus, vel una ex tibi familiarissi-
 mis, & dilectissimis. His ergo per omnia sic
 ordinatis, continuuum requiritur circa talia
 exercitium, videlicet, ut quotidie, terque,
 quaterque, omnia suo debito ordine mente
 percurras; accedas ad propria loca, tangas,
 videas, vocites, & moveas, veluti si ibi pro-
 pria vitâ viverent. Hoc idem fieri debet in
 figuris, quæ in manibus pro artis perfectione
 ponuntur, quotidie etenim, haud tantum se-
 pties,

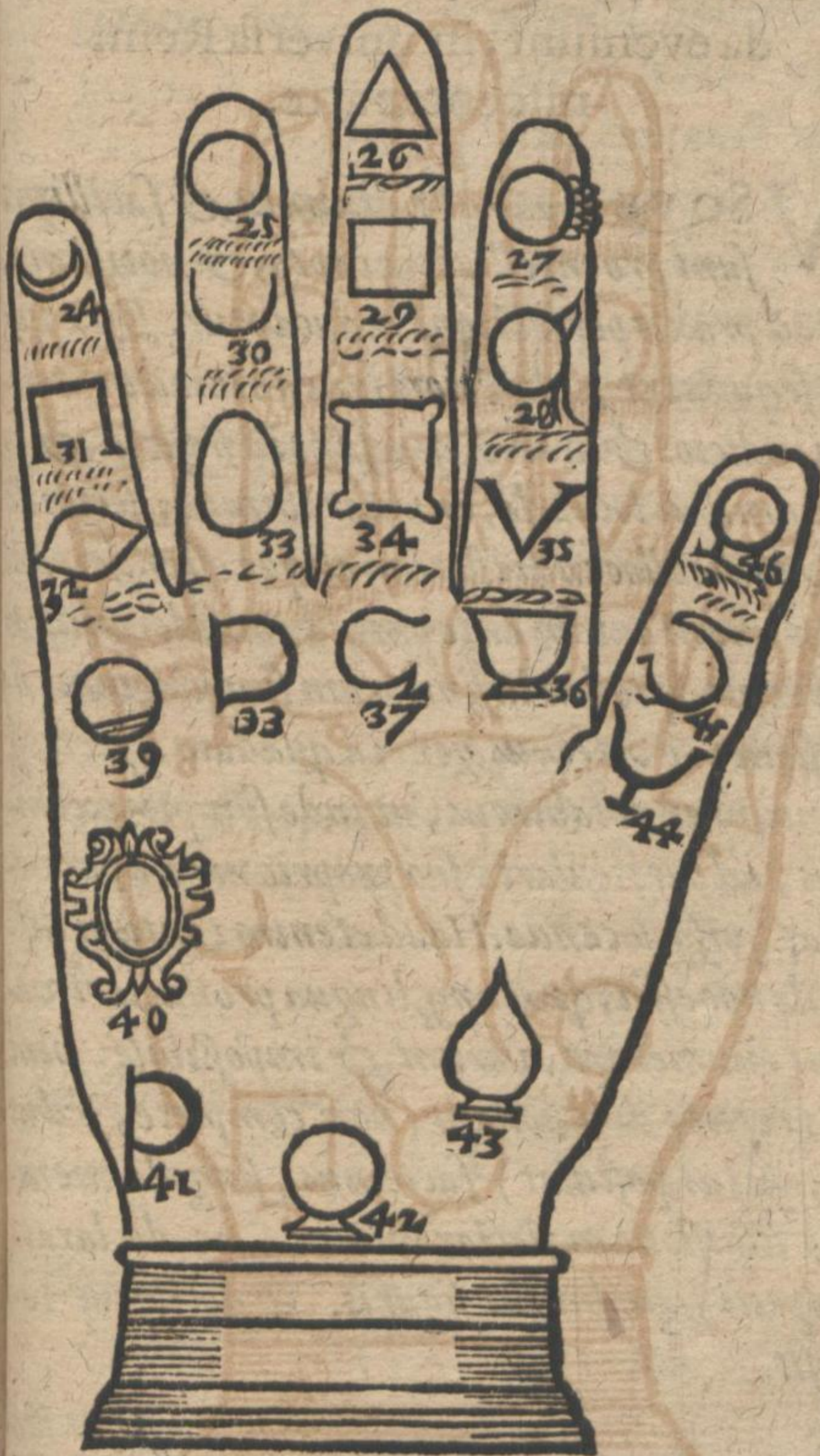
pties, octiesquè, sunt illa memoriâ percurrenda, verùm & quindecies, atque si fieri potest, vicensiquè vicibus excogitanda, tum recto, tum retroverso ordine: verbi gratia, à luna incipiendo usque ad ultimam figuram, & econverso. In hujusmodi quippè exercitatione, tota consistit hujusce artis basis, & fundamentum. Cætera verò, quæ in hujusmodi figuris observanda occurrunt, in sequentibus declarabuntur. Subiecta tamen schemata ordinem figurarum in unaquaque manu locandarum ostendent. Nec mireris, si duas tantùm figuras ponimus, videlicet, interioris, exteriorisque sinistræ, quia eodem ordine procedendum est etiam in dextera, hac tantùm differentia observata, ut ab ungue pollicis in ea sit exordium.

Exercitiū continuū in figuris artis.

Sinistra

Sinistra exterior.

DE HIS, QUÆ FIGVR AN-
da eveniunt, in univërfa Remi-
niscentiæ arte.

VSQVE modò qua diximus, & facillima
sunt pro intelligētiæ captu, & notissima,
ut ad praxis perfectionē reducantur. Quæ ve-
rò sequuntur, diligētiori sunt animadverten-
da iudicio: & primò, qua sunt in figuris, & i-
maginibus locanda, enumerabimus: secundo
modum collocandi illorum aliqua ostendemus.
Hoc unum autem ante omnia considerandum
adventi, quòd ut in finitorum singularium cō-
fusionem evitemus, genera quaedam, speciesq;
tantum annotabimus, ut inde sumptis exem-
plis, ad particularia suo proprio marte perve-
niat quisq; locanda. Haud etenim tantum dif-
ficile hoc esset, quæcumq; lingua pronūciari va-
lent enumerare, verum, & impossibile: hinc
nos rerum divisionem (non completè, sed ut
necessitas postulat) faciemus, singula mem-
bra divisionum declarabimus, ac declarata
propriis signabimus figuris. Ordo igitur ta-
lis sit.

O mnia

Omnia quæ ore pronũ
ciantur, vel

{ Nihil significant.
Aliquid significant.

Nihil significantia,
aut sunt

{ Litteræ, syllabæ, arti-
culi, conjunctiones,
pronomina, accen-
tus, & similia.

Aliquid significan-
tia, aut sunt

{ Risus, cachinni, bala-
tus, boati, & similia.
Verba.
Nomina.

Verba aliquãdo osten-
dunt, vel

{ Actionem in aliquo.
Passionem ab aliquo.
Actionem simul, &
passionem in seipso.

Nomina sive propria,
sive appellativa, re-
feruntur, vel ad

{ Substantiam.
Accidens.

Substantia, aut est

{ Corporeitatis ex-
pers.
Corporeitati ob-
noxia.

Quæ omni penitus ca-
ret corpore, aut est

{ Deus.
Angelus.
Anima.

Deus

*Deus triplici distin-
ctione gaudet*

{ *Pater.
Filius.
Spiritus sanctus.*

*In qualibet divina
persona conside-
ratur*

{ *Essentia.
Vnitas.
Veritas.*

In Angelo cōsideratur

{ *Hierarchia.
Ordo.
Nomen.*

*In anima triplex fit
consideratio*

{ *Rationalitatis.
Animalitatis, secun-
dum sensum.
Vegetationis.*

*Substantia corporalis
consideratur in*

{ *Cælo.
Elementis.
Animantibus.
Plantis.
Mineralibus.*

*In cælo habent consi-
derari*

{ *Figura.
Motus.
Sydera.
Aspectus.
Influxus.*

In si-

In figura qualibet
considerantur

{ Linea.
{ Anguli.
{ Rectitudines.
{ Curvitates.

Motus considerabi-
tur, si est

{ Continuus.
{ Tardus.
{ Velox.

In syderibus ha-

{ Lumen.

bent considerari

{ Obscuritas, sive eclipsis.

Pro obscuritate vero, fit conside-

{ Distantia.

ratio in syderibus de

{ Umbra.

Aspectus in syderi-
bus respicit situm

{ Rectitudinis.
{ Retrogradationis.
{ Oppositionis.

Circa influxus syderū
advenit consideranda

{ Benignitas.
{ Malignitas.

In substantia elemen-
tari fit discursus ra-
tiocinandi circa

{ Ignem.
{ Aerem.
{ Aquam.
{ Terram.

In igne respicitur

{ Levitas.
{ Ardor.

C

In aëre

*In aëre occurrit sæpè lo-
quutio de*

*Nubibus.
Pluviis.
Grandinibus.
Glaciebus.
Nivibus.
Tonitruis.
Coruscationibus.
Rore.
Iride.
Halone.
Serenitate.*

*In aqua decla-
rantur*

*Flumina.
Fontes.
Lacus.
Aquæductus.
Canales.
Corpora crystallina.
Translucida, seu diaphana.*

*In terra anim-
advertitur*

*Cos.
Lapis.
Arena.
Gypsum.
Calx.
Sal cuiuscunque generis.*

In sub.

In substantia animalium fit diversificatio per plura genera: nã omnia animalia sunt

- Aquatilia.
- Volatilia.
- Terrestria.

In aquatilibus occurrunt

- Serpentes.
- Pisces.
- Et carētia capite, ut sunt

- Cancrī.
- Lericij.
- Ostrea.
- Conchilia.
- Locusta, &c.

In volatilibus est copiosa multitudo, sed ad exempla figurarionũ capessenda sufficiant hæc

- Phœnix.
- Aquila.
- Pavo.
- Accipiter.
- Columba.

In terrestribus animalib. multiplicē habemus differentiam, scilicet

- Hominum.
- Cicurum.
- Ferarum.

In hominibus sunt plura consideranda, scilicet

- Sexus.
- Potestas.
- Dignitas.
- Conditio.
- Officium.

De sexu, utrum sit

Masculus.
Fœmina.
Androgynus.

De potestate advenit
loquutio circa

Reges.
Principes.
Duces.
Proreges.
Iudices.
Consiliarios.
Carnifices.

De dignitate, quia est

Pontifex.
Imperator.
Rex.
Cardinalis.
Episcopus.
Presbyter.
Religiosus Monachus.

De conditione, quia est

Nobilis.
Ignobilis.
Virgo.
Vidua.
Nupta.
Meretrix.

De of-

De officio, seu vitæ ex-
ercitio, quia est

Doct̃or juris.
Medicus.
Miles.
Venator.

Architectus.
Nauta.
Musicus.
Mercator.
Arator.

In consideratione cicu-
rum, & ferarum, hæc
paucæ pro nunc signan-
tur, nam de cicuribus
habemus

Equos.
Boves.
Asinos.
Camelos.
Bubalos.

De feris

Leonem.
Leopardum.
Tygrim.
Vrsum.
Lupum.
Lyncem.

Plantarum distinctio
parva est, omnes enim
plantæ sunt

Herbæ.
Frutices.
Arbores.

Nomina plantarum signabuntur in imagini-
bus,

bus, & figuris, aut per propriam speciem, representatam ab imaginibus, in locis memorie consistentibus, aut juxta regulam, quam dabimus de propriis nominibus hominū, quādo recitandi occurrunt.

Mineralia verò hac distinctione inter se distinguuntur, scilicet

Aurum.

Argentum.

Plumbum.

Stannum.

AEs.

Ferrum.

Argentum vivum.

His igitur sic breviter circa substantialia consideratis, est etiam sciendum, quòd nomina vertantur ad expressionem accidentium, & antequam ad istorum considerationem accedamus, sciendum est, omnia creata entia tribus terminis constituta esse.

Sunt etenim,
vel in

Principio, medio, & fine.

Concordantia, differentia,
& contrarietate.

Majoritate, minoritate,
& aequalitate.

Accidentia tamen à cunctis Philosophia
sectato.

sectatoribus novem esse ponuntur, ipse autem de mente Iohannis Duns Scoti addam omnium rerum intentiones, & sic decem ordinibus distinguuntur.

Ordo quidem talis est

- Quantitas.
- Relatio.
- Qualitas.
- Actio.
- Passio.
- Situs.
- Vbi.
- Quando.
- Habitus.
- Intentio.

Quantitas duplicem habet modum } Continua.
 figurationis, eò quòd ipsa in duplici }
 differentia reperitur, scil. qua est } Discreta.

Magnitudine, seu spatio.
 Superficie.

Linea.

Puncto.

Motu.

Tempore.

Et temporum differentiis.

In quantitate continua fit ratiocinatio de

C 4

In quan-

In quantitate discreta
accidit facienda discus-
sio de

Numeris.
Proportionibus.
Consonantiis.
Tonis.
Semitonis.
Diesibus.
Lemmatibus.
Mensuris.
Ponderibus.

Sunt etiam quedam quanta, quae
non possunt exprimi talia esse,
nisi suae considerentur relationes,
eò quòd non ex se sic dicuntur,
sed respectu alterius, veluti

Magnum.
Parvum.
Multum.
Paucum.
Excessus.
Defectus.

Sunt insuper & alia quanta, quae
ex propria natura sunt quanta,
sed exprimuntur per qualita-
tes, ut

Asperum.
Lene.
Molle.
Durum.

In relationibus, etiam accidit
discursus ratiocinandi, vel re-
spectu causae ad effectum, vel re-
spectu fundamenti, & termini,
vel respectu positionis sive situs.

Creatore.
Creatura.
Movenie.
Mobili.
Scientia.

Quando

Quando igitur fit consideratio
 cause ad effectum, est veluti si
 accideret loqui de

Scibili.
 Præmissis.
 Conclusio-
 nibus.

Fundamenta verò rela-
 tionum, earumquè ter-
 mini occurrūt, quando
 in oratione fit discursus de

Patre.
 Filio.
 Sponso.
 Sponsa.
 Cæterisq̃ similibus.

Relatio verò, quæ respi-
 cit positionem, tūc eve-
 nit, quando fit discursus,
 de his, quæ pertinet
 ad differentias locales,
 veluti

Dexter.
 Sinister.
 Antè.
 Retrò.
 Sursum.
 Deorsum.
 Prope.
 Longè.

Aliquæ adhuc relationes occurrūt, de qui-
 bus in regula prædictorum à nobis assignanda,
 validissimè sumi potest methodus illa figurã-
 di, tum in imaginibus, tum etiam in figuris
 manuum.

Quæ verò ad qualitates pertinent, hæ qui-
 dem duplici modo habentur; sunt etenim ani-

C S ma qua-

mae qualitates, seu quae ad animam referuntur, & quae ad corpus: verum illae, quae animam respiciunt, aut sunt virtutes, aut vitia.

Virtutes tamen hoc modo enumerantur

Fortitudo.

Iustitia.

Prudentia.

Temperantia.

Fides.

Spes.

Charitas.

Superbia.

Avaritia.

Luxuria.

Ira.

Gula.

Invidia.

Acidia.

Vitia adhuc capitalia septem designantur

Sunt etiam & aliae qualitates in anima, scilicet

Oblivio.

Insania.

Timor.

Iudicium temerarium

& aliae his similes.

Quae

Quæ autem
circa corpus
sunt quali-
tates, respi-
ciunt.

Pulchritudinem.
 Deformitatem.
 Infirmi-
tatem.
 Sanitatem.
 Caliditatem.
 Frigiditatem.
 Et cujuscunq; generis colorem.

De actione & passione, si advenit loquutio,
cùm jam ipsa juxta Aristotelem sint unus ma-
tus, habet considerari uterque terminus, vel-
uti in relationibus, semper enim actio fit super
passum, verbi gratia

Si verberativum, verbe-
rabile.
 Si est verberans, Si amativum, amabile.
 Est verberatũ. Si desiderativum, deside-
rabile, &c.

Si comburens,
 Datur combustum.
 Si est docens,
 Reperitur addiscens, & sic de cæteris.

Situs respicit differentias locales, de quibus
jam dictum est suprâ in relationibus: easq; et-
jam respicit prædicamentum ubi.

Prædica-

Prædicamentum, quando refertur ad differentias temporis, scilicet

ad Annum.
Mensem.
Diem.
Horam, &c.

Respicit etiam Prædicamentum habitus, ad esse

Armatum.
Indutum.
Nudum.
Seminudum.

Intentiones verò, & omnia, quæ fiunt circa animam, primò referuntur ad potentias substantiales anime, scilicet

Intellectum.
Voluntatem.
Memoriã.

Deinde circa ipsas potest discursus occurrere de

Intentionibus.
Phantasmatis.
Somniis.
Illusionibus nocturnis.
Visionibus.
Prophetiis, &c.

Ex omnibus his ergò, quæ sic breviter collegimus, exempla sumi debent, ut & quæcunque recitanda eveniunt, eâdem methodo figuranda sint. Modum autem figurationis aliquorum ex prædictis, ab his, quæ nihil significant incipiendo declarabimus. Hac sequentia exempla sus-

pla sus-

*pla sufficient, ex quibus artifex, seu artis se-
ctator, ad propriam recurrat inventionem.*

QVOMODO SINT FIGV-
randæ literæ, syllabæ, articuli, conjun-
ctiones, præpositiones, pronomina, ad-
verbia, & his similia, in vtra-
que Reminiscentiæ
arte.

EO quòd nunc majus opus movendum oc-
currit, scilicet, ut modum figurationis o-
mnium prædictorum doceamus, ut ex his bene
notis exemplis, possint & cætera figuranda fi-
gurari, iterum sit hic monitus lectõr, ut ani-
madvertat nos utrang, docere artem, eam sci-
licet, quã majores nostri per loca, & imagines
instituerunt, eamquẽ etiam, quam nos per
figuras in manibus positas adinvenimus, &
in concionibus nostris quotidie utimur. Et
ideò de figurationibus figurandorum in locis,
& imaginibus tractabimus, ac deinde de illo-
rũ figurationibus, quæ in manibus figuranda
eveniunt, sermonẽ habebimus. Figurationem
igitur literarum, duabus & viginti figuris
possu-

Litera-
rũ desi-
gnatio
per fi-
guras
artis.

possumus facillimè constituere: incipiendo ab
 A. usque Z. hoc modo A. figuratur in instru-
 mēto illo perpendiculi, quo fabri lignarij utun-
 tur ad commensurationem equalitatis plana,
 veram habens imaginem literæ majusculæ A.
 vel potest figurari in circino, in cuius medio sit
 axis illud continens apertum, ut sensu patet in
 circinis æreis. B. figuratur in instrumento illo
 ferreo, quo pedes hominū clauduntur in carce-
 re, vocaturq̃ compes ferreus. Ad figurandum
 C. potest figurator uti cucurbita oblonga, &
 curva, vel fragmine peponis dimidio orbe cæ-
 so. Ad figurandum D. sufficit compes ferreus
 simplex, quo pes hominis vincitur in triremi-
 bus. Pro figura literæ E. satis sufficiens est serra
 illa, qua ligna secantur, completa tamen cum
 coraula, & duobus hinc inde manubriis. Pro
 F. convenit figura falcis. Pro G. bene conve-
 nit anguis capite recto, & cauda girū faciens.
 H. potest figurari per eandem imaginem, qua
 in loco artis posita est, ut hoc tamen sit gestu
 disposita, scilicet, erecta, brachiis sursum ver-
 sus extensis, pedibusquē juxta rectitudinem
 femorū dilatatis. Pro figurationse I. sufficit co-
 lumna.

*lumna. Pro K. locari potest instrumentum
 ligneum ejusdem figuræ, Litera L. conveni-
 ens figura est securis. M. optimè figuratur in
 imagine loci, quando imago illa manibus jun-
 ctis manet inclinata deorsum, cervice terram
 tangente, & pedibus hincinde dilatatis, aut in-
 clinata, manibus extensis ad pedes, vel mani-
 bus junctis in medio amborum crurum, potest
 etiã figurari in tripode scanneo. Pro litera N.
 potest imago duos habere baculos, quorum ex-
 tremitates terram tangant, ipsique erecti al-
 teraextremitate tangant utrunque harum
 hinc inde, quibus extremitatibus stet innixa
 imago. O. facilis est figurationis, quia pro eo
 sufficit circulus cujuscungq; materia confectus.
 P. & Q. una tantum sunt figura contenti,
 scilicet episcopali baculo, qui si extremitatem
 sue curvatis habeat à sinistris, faciet figurã
 Q. si habeat à dextris, faciet figuram P. Lite-
 ra R. figuratur in instrumento ligneo talem
 similitudinẽ habente. S. fit in angue tortuo-
 so. T. figuratur in malleo. V. figuratur in cir-
 cino, cujus duæ cuspides sursum versus sint, &
 caput deorsum. X. signatur per crucem. Y. per
 furcam. Et Z. per ligneum quadrantem, quod
 in in-*

in inversionibus suis talem possit in se ostendere figurā. Cū ergo hæ sunt literæ collocandæ, tales prædictæ figuræ sunt in manibus imaginum in locis suis consistentium collocandæ. His autem literis adveniunt suæ vocales, seu suæ consonantes, sicuti necessitas postulat, ut ex eis syllabæ formari valeant. Quarum syllabarum compositio facilis est apud imagines: nam si in dextra manu imaginis consistentis in loco suo ponetur figura lignei perpendiculi, quæ figurat A. & in sinistra ejus dabuntur cōpedes ferrei, qui faciunt figuram B. utique ex una figura, & altera, statim advenit reminiscencia syllabæ, ab: si vero syllaba recitanda non erit ab, sed ba, tunc mutanda est figura, & quæ erat in dextera, locabitur in sinistra, & quæ in sinistra, ponetur in dextera, & tunc sic dispositæ figuræ reminiscenciam causabunt syllabæ, ba. Atq; hoc modo dispositis figuris, apud omnes imagines in locis suis permanentes, species ostendentur quarumcunque syllabarum. Articuli etiā conjunctiones, & præpositiones, quoniam ut sæpius, ex tribus constant literis, tribus figuris in eadem imagine possunt designari,

Syllabarū cōpositio per figuras artis.

Articulorū designatio in imaginib.

gnari. Verbi gratia, si articulus erit latinè exprimendus, in genere neutro, videlicet, hoc, tunc imago brachiis sursum extensis, & pedibus dilatatis, figurabit H. circulus in dextera manu figurabit O. cucurbita oblonga, & curva, in sinistra manu figurabit C. ex quib. habebis articulum compositum significans HOC. Si autem articulus erit vernaculo sermone recitandus, verbi gratia, dal, tunc imago posita in loco artis, habebit in dextera cõpedem ferream, gerentem figuram D. in pectore habebit circinũ appensum, cum axe medio, figuram ostendentem literæ A. & in sinistra manu, habebit securim ex manubrio pendentem, designantem literam L. ex quibus sic presentatis figuris in imaginativa, statim concipit memoria compositum articulum DAL, & sic fit in omnibus pronomibus, scilicet, ego, tu, ille, meus, tuus, suus, &c. Et ad verbiis, ut, hic, illic, ubi, nunc, &c. Hoc siquidem figurandi modo, satis expertus sum in concionibus meis, nunquam posse penitus memoriam falli: animadvertat autem artis sectator, ut sæpius in hujusmodi figuratiõne se exerceat, ut possit

D

valen-

Modus
figurā-
di lite-
ras in
manib.

Cōpo-
sitio syl-
labarū,
& arti-
culorū
in ma-
nibus.

valentius in arte proficere. Et hac de locatione
prædictorū in imaginibus satis declarata cen-
seantur. In figuris verò, quæ in manibus ha-
bentur, posset item fieri eadem literarum de-
signatio, sed quoniam figuræ in ventriculis di-
gitorum, volarumquæ positiæ, aptiores sunt ad
ostendendam ipsammet literam, quā aliquod
literā figurās: propterea cōpertū nobis est, quòd
litera in figura descripta facillimam reddat
sui ipsius reminiscenciam. Nec dedignetur a-
nimus addiscentis, sæpius in figuris literas col-
locare, atq; intra se pervolvare, omnem semper
literam variando in unaquaque figura. Ex-
empli gratia, si in luna, quæ manet in primo
pollicis sinistrae manus vetriculo, pro una vice
posuit A. & in circulo sequente lunam posuit
B. mutata vice ponat in luna B. & in circulo
A. deinde in luna C. & in circulo D. & sic in
omnibus figuris commutando literas: nā cu-
juslibet literæ, unaquæque est capax figura.
Possent etiā & syllabæ, & articuli, & alia, quæ
paulò suprà notavimus, pro qualibet sui litera
distinctis locari figuris; verbi gratia, si syllaba
erit ba, in luna ponatur B. & in circulo A. &
tunc

tunc

tunc duæ figuræ unam dabunt syllabã, & tres, aut quatuor figuræ, unum designabunt articulum. Vnde licet non esset difficultas in recitando, esset tamen tarditas in memoria concipiente, & propter hoc duximus, ut sicut in antedictis imaginibus, sufficiens est una imago ad ostendendum syllabam unã, vel articulum unum: sic una, & eadem figura in manu, plures præsentet combinatas literas ad syllabam, vel articuli formationem. Sit igitur ordo talis, litera A. in figura absolutè posita, aliud non signet nisi A. si verò virgula una interciditur A. ut patebit in sequenti schemate, tunc non significetur in ipsa A. tantum, sed pro artificis arbitrio dicat ab, vel, ad, ut sermonis loquutio postulat. Nam apud rectè intelligentem fit hæc differentia inter ab, & ad, in rectitudine regulati sermonis: & sufficit, ut illud signum præsentet memoriæ reminiscentiã, quod debet incipere ab a, distinctio verò inter ab, & ad, fit ab artifice per regulas rectè loquendi. Ac eodem modo fit in eisdem figuris, designatio omnium articulorum, præpositionum, adverbiorum, & similium. Schema verò sequens in

D   2   literis

literis simplicibus, ostendit figurationem literarum absolute: in literis autem incis, figurationes demonstrat syllabarū, ac omniū illorum, de quibus paulò antè loquebamur. At si facilior artem addiscenti videbitur prima figuratio, literarum, & syllabarum, ea utique utatur; nos autem sciat hac ultima uti, tãquam sensatiori; illa etenim sensatior est in imaginibus, hac verò in figuris.

D 3

Hoc

Dubi-
tatio.

Hoc item modo fit, in omnibus elementis
literarum, literas, syllabas, articulosq;
designaturis. Verum hic dubitabit aliquis, nū
multoties posset equivocatio incidere, ob si-
militudinem principii, unde syllabæ, atq; di-
ctiones sumunt prolationem; verbi gratia, si
recitanda evenient verba hæc: ab Antonio
aurum accepi, utique omnia hæc initium ha-
bent ab a, & si quater ponetur a, in quatuor fi-
guris se invicem consequentibus, ob equivo-
cationem memoria decipietur. Vt ergo tollatur
hujusmodi difficultas, duæ possunt servari re-
gulæ, altera per dissimilitudinem figurarum,
& altera per dissimilitudinem literarum: &
hæc est facilior. Dissimilitudo figurarum at-
tenditur penes hoc, ut pro quâto figuræ à se in-
vicem differunt, tum specie, tum positione,
fundabit reminiscentiâ suam artifex, ita ut
possit dicere, quòd per solas figurationes lite-
rarum, prima figura signet ab, secunda Anto-
nium, tertia aurum, & quarta accepi. Dissimili-
tudo verò literarum sumitur à principio dictio-
nis, & fine, quæ sine equivocatione aliqua
optimam causat reminiscentiâ, verbi gratia,
A. in-

Solu-
tio.

A. incisum designabit syllabam, ab, Ao, designabit Antonio. Am. dicet, aurum, & Ai, dicet, accepi. Sufficit enim ut figura ostendat imaginem, sive speciem dictionis: nam ex illius idea statim memoria recordatur. Hujus exemplum habetur in precedenti schemate, à nona figura incipiendo.

DE FIGVRATIONIBVS

quorundam nihil significantium, ut sunt, risus, cachinni, balatus, boatus, & his similia.

DICVNTVR risus, cachinni, & alia quedam nihil significare: non quòd verè nihil significant, sed quia hujusmodi corporis motus, nulla valent verborũ vi pronuciari, deseruiunt tamen ad movendum mentis ideam, pro conceptu aliquo ab ipsis denominato; exempli gratia, si in sermonis discursu pertractandum erit de stultitiaribus, de vanitate loquendi, de immoderata hilaritatis figura, de ovium in campestribus delectabili balatu, de mugitu, rugitu, ululatu, ac cæteris simili-

D 4 bus;

Nihil
signifi-
cātium
remini-
scentia.

*bus; profectò satis concinnè memoria recorda-
bitur, si apud imagines in locis artis consisten-
tes, aliqua constituemus, per quorum ideam,
ad simplicem ipsorū aspectum possit memoria
recordari. Cùm nempe de ridendi stultitia erit
sermocinatio, sufficiens fiet risus designatio,
si imaginem ipsam in proprio consistentem loco
ridere fingemus. Aut ante ipsam, stultum ali-
quem nobis notū, immoderatè ridentem con-
stituemus. Quòd si per hoc adhuc rudis me-
moriam, nullam percipit de risu ideam, optima
erit risus figuratio. si mulierculā aliquā, quam
sepius ridere vidimus, coram imagine artis
fortiter ridere locabimus; ac ex hujusmodi
immoderati risus specie ad cachinnorum re-
cordationem facillimè deveniemus. Hac etiā
figurandi methodo potest hilaritas, & cuius-
cunque immoderata letitia species, designari.
Pro figuratione verò balatus, rugitus, boatus,
ac ceterorum similium, quoniam hac ex bru-
tis desumpsit humana loquutio: illamet bruta,
ex quibus hujusmodi desumuntur voces, si co-
ram imaginibus artis locantur, optimam o-
stendent memoria ac reminiscētia speciē. ut*

pro

pro balatu, ponatur coram imagine, ovis aperto ore hians: pro boatu, bos ore cælum versus elevato atq; aperto: pro rugitu leo, pro ululatu lupus: pro fremitu aper: & sic de cæteris similib. In manibus autem hujusmodi sic materialiter fieri nequeunt: & propter hoc oportet artificẽ ingeniari, ut propter exercitium adeò subtilietur memoria, quod nil ei difficultatis adveniat in prædictorum, ac omnium aliorum similium recitatione. At antequam de regulis figurandorum sermonem faciamus: animadvertat addiscens, quod multi in hac arte proficiunt, & multi quidem oleum amittunt, & opus: & hujus ratio non provenit ex artis defectu, & falsitate, sed ex addiscentis ingenii subtilitate, vel hebetudine. Sunt etenim quidã adeò delicatissimi intellectus, qui ad unam præceptoris vocem, & unico præ oculis exemplo posito, haud tantùm concipiunt, quæ declarantur, verùm & ex seipsis novã inveniunt, & pulchram quidem figurandi rationẽ. Quibusdam verò accidit, ut propter ingenij hebetudinem, haud tantùm, quæ à magistro declarantur, vix percipiant, sed & ad propriam

D s Specu-

Voces,
& cor-
poris
motus,
quomo-
do figu-
rentur
in ma-
nibus.

speculandi rationem descendere tentantes, nec aliquo modo proficiant, nec paululum inventionis habeant, ad quomodolibet figurandum figuranda. Hinc animadvertat addiscens, ut ex his, quae ponimus exemplis, ex seipso inventionem sumat figurandorum, ne injustè contemnatur ars. Figurantur igitur praedicta non per propriam speciem, ut fit in imaginibus sensatis, sed per depictam ipsorum imaginem ab aliquo alio desumptam; verbi gratia, risus fit ore hominum, cuius designatio non potest materialiter figurari, nisi modo supradicto, qui modus minimè aptus censetur in arte, quae in manibus figuris exercetur. Et propter hoc, est pingenda imago risus, in figuris digitorum, desumpta per metaphoram ab aliquo alio cui est nomen risus. Habemus siquidem nos plantam, quae latine oriza vocatur, vulgo verò, granum risum. Ponamus igitur quod in figura lunae, in primo pollicis sinistrae manus ventriculo posita, sit locandus risus, sat utique erit, si quaedam grana signentur, super quae sit litera majuscula R. nam per huiusmodi duo, memoria concipit risum. Aliquando etiam dimissa metaphora, aliquod figura-

figura-

figurabile figuratur per characterē, quod rarò evenit pronunciandum (illa quidem quæ rarò occurrunt, facilius memoria mandantur,) sumuntur autem hujusmodi figuraciones, vel à principio, vel à fine. A principio, nempe hoc modo, cachinnus incipit à c, & a, quorum utrumque facit K. signetur igitur in figura, scilicet in circulo, vel alia quavis K. quoniam litera hæc, quæ rarò utimur, reminiscentiā causabit cachinni; veruntamen oportet, ut addiscens hoc sæpius sibi præfigat in mente. A fine verò figuratio cadit perfectissima, quādo sumpta prima dictionis litera, figuratur finis dictionis, per metaphoram ab aliqua re desumptam: gratia exempli, balatus benè figuratur per B. cui à dextris, & à sinistris sint due alæ: nã balatus, & B. alatus coincidunt. Sic etiam ululatus benè figuratur per V. cui suprâ sint due alæ: nam V. alatus, reminiscentiā causat istius dictionis ululatus. Et sic per hujusmodi regulam, possunt omnia his similia facillimè figurari. Prædictorum exemplaria habes in præcedenti schemate, à quartadecima figura incipiendo. Nam quæ semel sensui objiciuntur, facilius memoriter retinentur.

DE

DE FIGVRATIONIBVS
propriorum nominum.

QUOD quibusdam aliquādo difficile vi-
sum fuit, videlicet, nomina propria vi-
rorum, vel mulierum, certis locis per appositas
imagines figurare, hoc semper apud me facil-
limum existimaui. Nec sunt spernendæ quo-
rundam antiquorū regulæ, quas & neoterici
sep̄simè amplexati sunt: scilicet, ut viros, ac
mulieres nobis notissimas assumamus, quorū
nomina sint ejusdem rationis, nominum à no-
bis recitandorum. Et quidem methodus hæc
optima & facilitatis est. Si enim nomina reci-
tanda hæc sunt, Antonius, Franciscus, Ioan-
nes, Beatrix, Flaminia, &c. ponatur ante
imaginē, quam in proprio loco statuimus, vir
unus ex nobis notissimis, cui nomen sit Anto-
nius: coram secunda imagine ponatur vir al-
ter, ex nobis familiaribus, cui nomen sit Fran-
ciscus: & in tertia locetur alter, cui nomen sit
Ioannes: & tunc optima fiet recordatio Anto-
nij, Francisci, & Ioannis. Corā quarta ima-
gine sit juuencula, ex his, quas aliquādo novi-
mus,

Proprio
rū no-
minum
figura-
tiones
in ima-
ginibus.

mus, cui sit nomen *Beatrix*: & in quinta imagine, sit juvencula quædam ex notis, quæ vocetur *Flaminia*: & tunc recordatio statim eveniet illorum nominum, scilicet, *Beatricis* & *Flaminie*. Atq; ita fit in cæteris nominibus, propriis, tum virorum, tum etiam mulierum. Verùm si aliquando accideret, ut imago, quæ in suo consistet loco, illud nomen, quod quærimus, habeat, tunc nihil in ipsa imagine fiet, sed ita nuda, & sine gestu, quomodo posita fuit à principio, nomen proprium indicabit. Occurrit *Difficultas* autem hîc difficultas non parva, de nominibus propriis, quæ non sunt in usu, ut sunt nomina *Hebræorum*, antiquorum philosophorum, urbium, montium, fluviorum, locorum, ac cæterorum similium, quorum significationes per vivas amicorum nostrorum imagines non possumus figurare. Sint profectò recitanda nomina hæc: *Abraam*, *Isaac*, *Iacob*, *Ioseph*, *David*, *Salomon*, *Euclides*, *Hippocrates*, *Ptolomæus*, *Roma*, *Messana*, *Polistina*, quorum nominum figurandi similitudinem non invenimus. Pro his ergo plures sunt servandæ regulæ. Nam figurantur, aut per ipsorum nominum

Nomina Hebraica, Græca, & nomina locorū, quomodo figurentur.

num

num interpretationem, aut per eorundem hominum historias, aut per eorum virtutes, & officia, aut per ipsorum insignia. Exempli gratia, Abraam interpretatur pater multitudinis: cum ergo volumus figurare Abraam, tunc coram imagine artis locabimus senem quendam, cui astat multitudo infantulorum: ac tota huiusmodi figuratio significabit Abraam, dicitur què talis designatio per nominis interpretationem. Isaac figurari potest per historiam: legimus enim de eo, quod fuerit positus super struem lignorum, ut in sacrificium occideretur à patre, si ergo ante imaginem artis locabimus puerum ligatum, & nudum super ligna, & senem qui gladio arrepto vellet ipsum interficere, tunc statim recordabimur huius nominis Isaac: & talis dicitur figuratio ex historia. Ptolomæus fuit Rex, & Astrologus, signetur ergo ante imaginem artis, senex cum diademate, & manu dextera teneat spheram, cum circulis distinguantibus eam, & tunc statim reminiscencia eueniet Ptolomæi: dicitur què talis figuratio à virtute, siue ab officio. Romana civitas pro insigni habet vexillum, in quo

in quo tales sunt scriptæ literæ S. P. Q. R. ha-
 beat igitur imago stans in loco artis vexillum
 in manu, in quo videantur prædictæ literæ,
 & statim recordatio fiet civitatis Romanæ: di-
 citurquæ talis figuratio ex insigne. Iisdem
 regulis figurantur cætera præposita nomina,
 ac alia quæcunque, talisque figurationis nul-
 la est difficultas, nisi ut operam det addiscens,
 ut promptam habeat figuræ dorum inventam
 similitudinẽ. In figuris verò manuum hære-
 gula ad unguem observari nequeunt, ideò u-
 nâ tantum prædictarum utimur, quam fa-
 ciliorem præ cæteris experti sumus: & talis
 est, quæ per insigne aliquod reminiscentiã
 causat. At quia fieri nequit, ut omnia no-
 mina insigne proprium habeant, operæ pre-
 tium fuit metaphoram figurandi, sumere ex
 simili: verbi gratia, si recitanda sint jam su-
 præposita nomina, videlicet Antonius, Fran-
 ciscus, Iohannes, Abraam, Isaac, Ptolo-
 maus, Roma, & huiusmodi similia; utique
 nulla figurarum prædictarum valet ex se
 completè aliquod dictorum nominum signi-
 ficare, nec de huiusmodi sic communibus
 nomi-

nominibus possumus pro unoquoque proprium
 habere insigne. Hinc oportet ex nobiliorib. fi-
 gurationis metaphoram assumere, & nobilio-
 rum insignia ponere. Exempli gratia, pro An-
 tonio, accipiamus nomen S. Antonij, cuius in-
 signe est flamma ignis, eò quòd laborantes sa-
 cro igne protegit. Pro Francisco, accipiamus
 nomē Sancti Francisci, cuius insignia sunt sti-
 gmata quinq;. Pro Iohanne, accipiamus nomē
 Sancti Ioannis, cuius insigne est calix veneno
 plenus, eò quòd infideles venenum ei dederūt
 bibere, nec nocumentum corpori sequutū est.
 Cùm ergò recitāda occurrent prædicta nomi-
 na, signetur in figura flamma ignis, & in se-
 quenti signentur vulnera quinq;, & in tertia
 signetur calix, ex cuius ore exeat serpens, &
 statim recordatio fiet Antonij, Francisci, ac
 Iohannis. Hoc etiam modo fit in cæteris nomi-
 nibus, videlicet, Lucretia, Lucia, Iulia, & si-
 milibus. Prædictorum figuratio est in præce-
 denti schemate, incipiendo à decima septima
 figura. Item nomina, quæ figurari habent ex
 historiis, non possunt in eisdem figuris comple-
 tē designari, nisi minuatur historia, & tunc
 figura.

figura.

figuratio erit, velut illa, quæ habetur per insigne. Exemplum, sint recitanda nomina Abraam, Isaac, & similium, per suas historias: utique legimus de Abraam, quòd vicit in bello quinq; reges, & munera suscepit à Sacerdote Melchisedech: & de Isaac legimus, quòd fuit super struem lignorum oblitus Deo aliissimo, quæ omnia vix possent in figuris artis designari, nisi historie minuerentur, hoc modo: pro victoria Abraæ, ponamus in figura ramū palmæ, & pro munere Melchisedech cōstituamus mitram pontificiam; cū igitur oculus mentis videbit in figura palmam & mitram, statim recordabitur Abraam. Pro sacrificio Isaac, ponamus in figura, tantum altaris designationem, cui supra sit gladius, & statim recordatio fiet hujus nominis, Isaac. Pro nomine Ptolemæi, potest tantum sphaera significari, quæ habetur pro insigni virtutis suæ, & pro nomine Romæ, signentur in figura litera, ex quibus constituitur insigne Romanae urbis. Per hujusmodi exempla valebit addiscens ex semetipso ingeniari, cætera omnia nomina figurare. Verum oportet, ut sæpius in huiusmodi figuratio-

E
nibus

nibus se exerceat, ut mens acutior evadat, atque ad figurandum promptior. Prædictorum tamen nominum exemplaria præcedens schema indicabit, incipiendo à vigesima figura.

DE FIGURATIONIBVS
illorum, quæ in ordine sunt substantiæ
incorporeæ, ut Deus, Ange-
lus, Anima.

Imma-
terialia
mate-
rialiter
figurā-
tur.

PRO figuracione illorum, quæ minimè ad corpoream naturam pertinent, id ante omnia est primò animadvertendum, quòd nūquam potest memoria falli. Si quæ immaterialia sunt secundum naturam, materialiter apud locorum imagines figurantur. Et propter hoc, quæ immaterialia sunt, materialiter oportet in arte figurari: cuiusmodi est Deus, Angelus, Anima. Figuratur autem Deus, vel à nominis interpretatione, vel ab usu, quo in sacris imaginibus depingi solet. A nominis interpretatione primùm, pro quanto Deus interpretatur videns, quia unico intuitu præterita videt, præsentia, atq; futura, oportet alicuius videntis perfectissimè assumere figuram. Hoc autem

autem tali signo potest designari: videlicet, fingatur in idea monstrum, cui duæ sint facies, sibi invicem oppositæ ad similitudinem statuæ illius antiquissimi Iani, quem antiqui duas facies habentem arbitrati sunt, ac per huiusmodi figurationem, reminiscentiã habebis videntis Dei. Alio modo potest figurari, & sensatiùs, per huiusmodi nominis interpretationem, scilicet pro perfecto visu, habeatur in idea ante imaginem loci, statua illius Argi, de quo dixerunt poeta, centum habuisse circa caput oculos: nam talis figuratio, altissimi Dei videntis reminiscentiã causabit. Verùm, quia nunquam Argum illum temporibus nostris vidimus, ut sensatior fiat figuratio, assumatur pavo avis, cui est tota oculata cauda, cujus oculi Argum dixerunt poeta fuisse. nam ex multitudine oculorum, in cauda pavonis, apertissima Dei videntis reminiscentiã causabitur. Solent etiam & nostri temporis pictores Deum figurare, in persona cuiusdã gloriosi senis: atqui huiusmodi figuratio optimam Dei reminiscentiã causat, cum senem ante loci imaginem fingimus, gloriosis ac speciosis opertum vestibus. Hoc etiam

E 2 modo

modo æterni Patris persona figuratur. Verbum Dei, id est, Filius Dei, in infantulo designatur, speciosissimus vestibus decorato. Spiritus Sanctus, pluribus potest modis figurari, videlicet, in flamma ignis, quia sic in die Pentecostes apparuit: in columba, quia tale figura decoratus, sedit super Christum in Iordane: & aliis quam plurimis figurationibus, secundum quas hominibus apparere dignatus est. Angeli autem figurantur ab officio, vel ab usu pictorum, ab officio sic: Si Angelus, de quo nomen querimus sit Vriel, aut Raphaël, aut Barachiel, &c. tunc oportet scire, quod Vriel, ignis Dei interprete- tur, habeat ergo imago loci thuribulum vivis carbonibus plenum: nam præsupposito, quod ignis in thuribulo est Deo sacratus, recordatio evenit de igne Dei, ex quo excerpere potest facillima reminiscencia nominis Vriel. Raphaël interpretatur medicina Dei, quia Angelus hic, medici officio functus est in Tobiam cecum. Fingatur ergo in loco suo imago ceca, & juvenis pulcher astans, quasi ceco liniens oculos, & huiusmodi designatio recordationem ministrabit nominis Raphaël. Barachiel justitia Dei

Dei

Dei dicitur, pro cuius figuracione sufficit, ut imago artis stateram habeat in una manu, & ensam in altera. Huiusmodi regulis possunt & demones figurari, qui spiritus sunt angelici, unusquisque secundum sui nominis interpretationem, vel secundum pictorum consuetudinem. Verum sæpius pro figuracione demonum in genere, aut pro Luciferi nomine, serpentem coram imagine cōsuevi fingere, eò quòd serpens dicitur Satan in scripturis sanctis. Figuracionem autem animarum, à pulchritudine sumere cōsuevi, & puellulam quã pulcherrimam noveram, coram artis imagine sæpè præposui, ad cuius ideã recordatio facta fuit animæ promptissima. Hisce utique exemplis perfectissimè poterit artis sectator prædicta, ac cetera in genere incorporea & substantia posita, figurare. Acutior verò, ac subtilior methodus est, pro figuracione prædictorū in manibus indaganda: nam oportet in omnibus, tum materialibus, tum immaterialibus, id quod subtilius, & minutius est invenire. Hinc pro Dei figuracione oportet assumere id, quod Divus Iohannes inquit in sua prima Canonica, quòd Deus

lux est. Si lux oportet distingui, hoc non potest fieri nisi per radios: radius enim est lucis pars diminutior. Si igitur radius designabitur in superiori parte figuræ, tunc ille Deum significabit, vel æternum patrem. Si radius erit in inferiori parte, designabit Filium. Si verò tres radij in figura erunt, habebis Spiritus Sancti figurationem. At pro sanctissima Trinitate, sufficit in figura triangulus. Angelorū autem figurationē, à nominis similitudine, per metaphoram sumere consuevi. Nam duæ lineæ rectæ in plano figuræ artis coincidentes faciunt angulum, si sunt lineæ plures, etiam plures angulos constituent: inter Angelum, & angulum, ac etiam Angelos, & angulos maxima est nominum similitudo: cum ergo angulus ex duabus lineis in figura designabitur, utique facillimè ex eo Angeli reminiscencia fiet: & si plures angulos ex pluribus lineis mens in figura videbit, statim plurium Angelorum recordationem habebit. Prædictorū exempla in primo sequenti schemate designantur, à prima pollicis figura incipiendo. Angelorum autem nomina, infra angulum, per primam nominis literam possunt

possunt

possunt designari. At pro demonū imaginibus, sapissimè figura usus sum nigra, quæ mihi & demones designat, & noctem, & tenebras, & his similia. Anima fictionem pluribus expertus sum modis, sed quia radix nominis ejus ex illis duobus Hebraicis vocabulis profluit **נִסְמַחַיִּים** nismath chaim, id est, spiraculū vitæ, nunquam similitudinem illius vocabuli variare volui, & pro nismath, nexū in figura designare consuevi, unde ex acquisito habitu, cum nexum in figura video, statim animæ recordor. Huius nexus exemplum est in sequenti schemate, figura septima. Tali igitur ordine incorporea omnia figurantur, sed nisi artis sectator in hujuscemodi fictis figuratiōnibus sæpius assuescat, vix proficere poterit: ex frequentatis enim actibus, oportet artis habitum adipisci.

DE FIGVRATIONIBVS ILLORUM entiū, quæ media sunt inter corporea, & incorporea, ut sunt entia mathematicalia.

QVÆ ad mathematicam spectant, communiori distinctione quatuor distinguū-

tur partibus: aut enim sunt ex Arithmeti-
cis, aut ex Geometricis, aut ex Astrologicis, aut
ex Musicis. Quæ ad Arithmeticam pertinent,
sunt numeri illi, qui cardines numerorum di-
cuntur, scilicet unus, duo, tres, quatuor, & re-
liqui. Horum numerorum apud Aegyptios erat
significatio ab uno, usque nonaginta novem in
sinistra manu: cum verò centenarius erat si-
gnificandus, demissa sinistra fiebat transitus
ad dexteram. Qui hujusmodi significationibus
utitur apud imagines locorū artis, nequaquam
errare posse conjicio. Verūm quò figuratio ma-
terialior, eò mens est in apprehensione facilior:
nam crassiora, & corpulentiora fortius mo-
vent sensum, ut inde sumat cogitativa phan-
tasinata. Atque ob id, numeros apud imagines
aliter figurare consuevi, quàm per antiquam

Numere-
rorum
figura-
tiones.

manuum inversionē, & gestum. Pro unitate,
signanda imago artis manum dexterā elevat,
& pollice cælum ostendit, eo modo, quo &
Turcæ fidem suam solent adjurare. Pro dua-
litate, duo brachia elevat imago fursū versū,
manibus nudis nihil significantibus. Pro ter-
nario, tripoda posui. Pro quaternario, figuram
quadrangularem ligneam, veluti formā illam

quā

quã lateres conficiuntur. Pro quinario, anguẽ locavi in manu imaginis, capite aliquantulum inclinato, & cauda tantisper erecta, ut figurã faciat literæ 5. quæ quinarium numerũ arithmetico usu designat. Pro numero senario, frequenter anguem posui, capite apprehenso, atque incluso in manu imaginis, & cauda in orbem ducta, ut aptè figuram indicet literæ 6. quæ arithmetico usu senarium designare solet. Pro septenario, aptavi coram imagine sedem: nam à sede ad septẽ fit facilis commutatio. Expertus .n. sum optimè recordationem fieri, à vocabuli similitudine, Pro numero octonario, circulum posui in manu imaginis, ex metallo illo, quod nos octonem vulgo vocamus: per octonem enim reminiscencia causatur octonarij. Pro novenario, artificiale aliquod novum posui: sed facilior evenit recordatio, si novem ova in vase novo ponuntur coram imagine. Pro denario crucem, pro centenario lunam dimidio orbe cæsam, pro millenario mala poma, quæ à nobis vulgò mila vocantur: & sic de cæteris numerorum speciebus, est propriam invenire figuram. Geometrica, per regulam, qua in commensurationibus suis fabri utuntur de-

E s signavi.

Mathe-
matica
rum re-
rum fi-
gura-
tiones.

signavi. Astronomica per sphaeram: & Musicalia, aut per instrumentum pulsus secundum cujuscunque generis musicorū similitudinem, aut per librum figuris ornatum musicalibus, ac satis hujusmodi figuratio talium entium placuit. In figuris autem manuum alio figurandi modo utimur. nam columnam accepi pro unitate, anguem pro binario, triangulum pro ternario, quadrangulum pro quaternario, pentangulum pro quinario, hexangulum pro senario, rotam geometricam pro septenario, corpus cubum pro octonario, circulum pro novenario, crucem pro denario, dimidium lunae pro centenario, M. majusculum pro millenario, & cum ejisdem figuris designantur cetera numerorum fractiones, & compositiones. Sequens schema haec omnia indicabit, ab octava figura incipiendo. Geometrica per lineam figuravi in medio figurae, Astronomica per sphaeram & Musicalia per notas musicales in figura depictas. Si artis secretator in hujusmodi figurationibus se exercuit, ac figuratorum recitationibus experimento cōperiet, quanta sit utilitatis ars: haud enim sine frequenti exercitio, acquiri potest artis perfectio.

DE

DE FIGVRATIONIBVS IL-
lorum, quæ ad substantiam materialem
pertinent, & ad accidentia.

MATERIALES substantias infra cælum
conspicimus, ac paulò suprâ illas enume-
ravimus, qua potuimus brevitate in cælesti-
bus elementis, atq; elementatis rebus, quorum
omnium facillima est, apud imagines locorum
artis significatio. Quò enim materialiora sunt
entia, eò faciliorib. figurationibus exponuntur,
quorum aliqua tantum, pro addiscentis exēplo
ponemus. Cælum, & totus orbis, per pilâ ma-
gnâ, in manu imaginis artis designatur. Cir-
culi cælorû, per materiales circulos, motus cæ-
lorum, per rotas mobiles, & sydera, per eorum
figuras materialiter fictas: quòd & difficile nõ
erit, nam & in mercatorum, atq; artificû offi-
cinis, cælestium syderum figuras aliquãdo vi-
dere contingit, ex quorum idea facillima est
eorû in mente figuratio. Item elemēta omnia,
& mineralia, & planta, & animalia quæq;
nõ aliter figurari debent, quàm in propria na-
tura consistunt. Difficultas autem posset esse a-
pud aliquos, circa significationes accidentium:

nam

Substã
tiæ ma-
teriales,
& acci-
dentia,
quomo-
do figu-
rentur.

nam quædam accidentia corporalia sunt, quædam verò spiritualia; corporalia quidem, ut ægri-
 tudo, albedo, nigredo, & similia; spiritualia,
 ut intentio, cogitatio, sapientia, virtutes mo-
 rales, & theologales, &c. quorum omnium fi-
 guratio fit per subjectum, cui talia accidentia
 inhaerent, ut ægri- tudo figuratur per hominem
 ægrum, albedo per nivem, nigredo per AE-
 thiopem, cogitatio per religiosum cōtemplan-
 tem, Sapientia per Doctorem aliquem ex no-
 bis notis, Fortitudo per amicum frangen-
 tem columnam, Prudentia per serpentem, &
 speculum, Temperantia per vas temperati
 vini, & Iustitia per hominem habentem en-
 sem, & stateram. Sic ergò nil est in orbe, aut
 sub consideratione cadit intellectus, quod non
 possit talibus figuris designari: ut omniū possit
 fieri recordatio. Quæ omnia per supradictas
 regulas possunt etiam in manibus figurari. At
 hic unum animadvertendum advenit, pro ro-
 tius operis complemēto, scilicet, quòd loca sen-
 sibilia, quib. ars fit per imagines, possunt mul-
 tiplicari, & minui, secūdum capacitatem uni-
 versalis loci artis: sed loca, quibus ars inveni-
 tur

tur

Locorū
multi-
plicatio
in ma-
nibus.

tur in manibus, possunt bene multiplicari, sed non minui: sunt enim in utraq; facie manuum loca nonaginta duo, multiplicantur autem in infinitum, secundum diversitatem colorum, & signorum, quibus manus significantur, & ornantur. Quòd quomodo debeat intelligi, paucis verbis dicam. Accepi ego aliquādo librum, quem pluribus decoravi manibus, & figuris, ostendentibus facies ambarum manuum, in quibus figuras semper easdem posui, manuum autem facies quatuor, pro prima vice alba erant, juxta naturam paginae, pro secunda vice nigra, pro tertia rubea, & sic semper diversificavi colores in libro, ut per sensum fieret facilis apprehensio in intellectu. Cùm autem defecerunt colores, supra quatuor facies manuum descripsi aliqua signa, scilicet, in primis quatuor faciebus coronam, in secundis liliū, in tertiis avem, & sic variando signa, facta fuit variatio manuum, & multiplicatio locorum. Multa quidem & alia essent dicenda pro artificialitate, sed ne fiat nimis vulgaris, ut etiam ea cerdones, & cetarij utantur, quæ dicta sunt, sufficiant: nam quæ subtrahuntur, ore tenus enucleant.

nucleant.

*nucleanda decrevi, & eò maximè, quòd quæ
ad artis perfectionem necessaria sunt. per præ-
dicta completissimè declarata consistunt.*

Epigramma H. B. M.

IN COMMENDATIONEM
ARTIS MEMORIÆ.

TEMPORIS ut longi spacio percepta teneri,
Et possint animo fixa manere tuo,
Discere ne pigeat memorandi gnaviter artem:
Qua sine, judicio mens hebet orba suo.
Hæc est ingenii lumen, custosquè laboris,
Erigit hæc sensus, intrepidusquè facit.
Nec tu contemnas, Cicero quod voce diserta
Comprobat, & verbis ornat ubique suis.
Et quod Simonides, seu Metrodorus, ut ajunt,
Inventum cura gaudeat esse sua.
Quod vel Aristoteles, diuinum credere munus
Non dubitat, Sophicæ gloria prima scholæ.
In quo Carneades, totis laudatus Athenis,
Floruit, & Senecæ vis quoque magna fuit.
Rhetores hæc firmat, juvat hæc ars jura volentem
Discere, vix aliud Pallas amavit opus.

F I N I S.

Faint, illegible text at the top of the page, possibly bleed-through from the reverse side.

MEMORANDUM
Faint, illegible text below the title, possibly bleed-through from the reverse side.

Main body of faint, illegible text, likely bleed-through from the reverse side of the page.

Faint, illegible text at the bottom of the page, possibly bleed-through from the reverse side.

~~Handwritten text in red ink, possibly a signature or date, located below the table.~~

Small white rectangular label on the bottom right corner of the book cover.